

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก
โดยแนวทางประชารัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
แบบมีส่วนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ

**Community Potentiality in Strengthening Local Economy by
the Civil State Approach Based on Participatory Sufficiency
Economy Philosophy in Chaiyaphum province**

เกศสุดา โภคานิตย์¹,

กึกา หนุยศ², ฐปราย ชัยสินคูนานันต์³ และ กมลชัย บัวสาย⁴

Katesuda Phokanit¹,

Keela Nooyot², Natthapra Chaiyasinkunanon³ and Kamonchai Buasai⁴

Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-Mail: Kate_2523@windowslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและสภาพทั่วไปของเศรษฐกิจฐานราก และเพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางประชารัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 52 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า

บริบทและสภาพทั่วไปของเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดชัยภูมิ โครงการที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดชัยภูมิเสนอขออนุมัติเพื่อดำเนินการส่วนใหญ่เป็นโครงการ

* ได้รับบทความ: 11 กันยายน 2562; แก้ไขบทความ: 28 กันยายน 2562; ตอรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2562

Received: September 11, 2019; Revised: September 28, 2019; Accepted: September 30, 2019

เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเกษตร ปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 42.40 โครงการลักษณะการบริหารงานชุมชน คิดเป็นร้อยละ 19.57 และโครงการลักษณะร้านค้าชุมชน คิดเป็นร้อยละ 7.18 ตามลำดับ ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางประชารัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม

1) ด้านศักยภาพของชุมชน คนในชุมชนมีรู้ที่หลากหลายเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของแต่ละคนและคนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันจากการลงมือปฏิบัติร่วมกันและนำผลที่ได้ขึ้นมาเป็นบทเรียนและองค์ความรู้ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของภายในชุมชน

2) ศักยภาพและบทบาทของกองทุนในการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจฐานราก (1) คณะกรรมการกองทุนจะยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความไว้วางใจต่อกัน ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน และมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน (2) ด้านความรู้ คณะกรรมการกองทุนได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน (3) ด้านการบริหารจัดการมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ 4 คณะในการบริหารจัดการ และได้แต่งตั้งอาสาประชารัฐ ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินโครงการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

คำสำคัญ: เศรษฐกิจฐานราก; ประชากร; การมีส่วนร่วม; เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research were to study the context and general conditions of local economy and to study community potentiality in strengthening local economy by the civil state approach based on participatory sufficiency economy philosophy in Chaiyaphum province. This was qualitative research. The research tool was in-depth interview. The key informants were 52 committee and village fund members. Data were analyzed using descriptive analysis method.

The results revealed that

according to the context and general conditions of the local economy in Chaiyaphum province, the projects in which the village and community funds in Chaiyaphum province had proposed for approval were mostly about agricultural management, fertilizers, insecticides and seeds: 42.40%, followed by community management projects: 19.57% and community shop projects: 7.18 percent, respectively. The potential of community in strengthening local economy by the civil state approach based on the participatory sufficiency

economy philosophy include the following. 1) Community potentiality: people in the community had a wide range of knowledge and experience, resulting from the accumulation of experience of each person. They also exchanged knowledge and learned from each other from the operation they had done together and the results were used as the lessons and knowledge of the community in solving problems to meet the needs of the community. 2) Potential and roles of the fund for developing local economy were as follows. (1) The fund committee must adhere to the five moral principles: being honest with each other, trusting each other, being sacrificed, and having shared responsibility and being sympathetic. (2) Knowledge: the fund committee were trained or supported for study visits on fund management. (3) Management: 4 committees were appointed for management. Civil state volunteers were also appointed to follow up and check the operation and report the results of the project operation to the relevant authorities.

Keywords: Local Economy; Civil State; Participation; Sufficiency Economy

บทนำ

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชาติ จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่การวางนโยบายเชิงกลยุทธ์ ไปจนถึงขยายผลของการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นเศรษฐกิจฐานใหญ่ของประเทศ หรือที่เรียกว่า “เศรษฐกิจฐานราก” ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ โดยได้พยายามส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้าร่วมในการสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้มีความมั่นคงอย่างสมดุลและยั่งยืนนั้น ถือว่าเป็นทิศทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับชุมชนและฐานรากของประเทศเป็นสำคัญ ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา ถาวร มั่นคงมั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริงตลอดไป (Ratanasajatham, R. et al., 2003)

เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากเกิดความเข้มแข็ง นายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กล่าวในเวทีจุดประกาย “สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก” เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2558 ที่ศูนย์ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี เพื่อเดินทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก เป็นการรวมพลังระหว่างภาคประชาชนภาคธุรกิจ และภาครัฐ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากและสร้างความเชื่อมั่นของประเทศ เป็นการร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งตั้งแต่ฐานรากขึ้นมาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโต ตลอดจนการลดความเหลื่อมล้ำ และการเข้าถึงการบริหารของรัฐ โดยอาศัยความร่วมมือภาคประชาชน ภาค

ธุรกิจ และภาครัฐ รวมถึงกระบวนการทางกฎหมายต่างๆ และต้องยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (Somphaisan, 2017) การที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจฐานรากนับว่าเป็นทิศทางที่ดี ทั้งนี้เพราะปัจจุบันระบบเศรษฐกิจฐานรากอยู่ในสภาวะอ่อนแออย่างยิ่ง ทำให้ประชาชนขาดกำลังซื้ออาจเกิดจากปัจจัยหลายสาเหตุย่อมส่งผลกระทบต่อความเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมเช่นกัน

วันที่ 26 มกราคม 2559 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ เพื่อเพิ่มปริมาณการลงทุนในระดับชุมชนผ่านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 79,556 กองทุน ผ่านสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) กองทุนละไม่เกิน 500,000 บาท เพื่อใช้ในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน เช่น ยุ้งฉางชุมชน โรงตากพืชผลทางการเกษตร โรงสีชุมชน โรงงานผลิตปุ๋ยประจำชุมชน การจัดทำแหล่งเก็บน้ำชุมชน และเครื่องจักรสำหรับแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น และเพื่อดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ที่ชุมชนเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมศักยภาพในการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ในชุมชนให้ดีขึ้น ซึ่งแตกต่างจากที่ผ่านมารัฐจัดสรรงบประมาณให้กับกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้เป็นเงินกองทุนได้หมุนเวียนสู่หมู่บ้านและชุมชนกระจายโอกาสการเข้าถึงเงินทุนชุมชนอย่างทั่วถึง ก่อให้เกิดประโยชน์และส่งผลที่ดีต่อเศรษฐกิจฐานรากของประเทศและชุมชน โดยประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้ผู้มีรายได้นอกจากการประกอบกิจการในภาคเกษตรเพิ่มขึ้น สามารถออกดอกออกผลเงินงบประมาณที่หมุนเวียนอยู่ในชุมชนเพิ่มขึ้นทุกปี อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาปฏิเสธไม่ได้ว่าการบริหารจัดการงบประมาณที่รัฐได้จัดสรรลงสู่ชุมชนผ่านโครงการต่างๆ นั้นจะประสบผลสำเร็จทุกโครงการ หรือล้มเหลวไม่เป็นกระบวนการ

ประเด็นอยู่ที่ว่าโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐทำอย่างไรให้สามารถต่อยอดและขยายผลให้เศรษฐกิจฐานรากเกิดความเข้มแข็งยั่งยืนอย่างแท้จริงได้ ไม่กลายเป็นการนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจเพียงในระยะสั้นๆ เท่านั้น โดยเฉพาะเป็นการจัดสรรงบประมาณนั้นไม่ได้มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการปล่อยกู้แต่เป็นการเพิ่มศักยภาพการแปรรูป การตลาด ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่ชุมชนจะสามารถพัฒนาต่อยอดให้งบประมาณที่จัดสรรไปให้มันไม่สูญเปล่า กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจฐานรากเป็นสิ่งสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม จึงทำให้คณะผู้วิจัยเกิดข้อคำถามว่าทำอย่างไรเศรษฐกิจฐานรากจึงจะ

เข้มแข็งและยั่งยืน และมีแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากให้ยั่งยืนอย่างไร ภายใต้กรอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จากเหตุผลและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงต้องการวิจัยเพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการแสวงหาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก โดยแนวทางพระราชรัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากเกิดความเข้มแข็งยั่งยืนและส่งผลถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและสภาพทั่วไปของเศรษฐกิจฐานราก จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางพระราชรัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางพระราชรัฐ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

พื้นที่ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) กองทุนหมู่บ้านบ้านดงบังน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 2) กองทุนหมู่บ้านบ้านไทรงาม หมู่ที่ 4 ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ 3) กองทุนหมู่บ้านบ้านนามั่ง หมู่ที่ 4 ตำบลสระพัง อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ 4) กองทุนหมู่บ้านบ้านแซ้ หมู่ที่ 5 ตำบลฝักปึง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทั้ง 4 กองทุน และสมาชิกกองทุนละ 5 คน โดยวิธี (Purposive Selective Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) เพื่อช่วยเก็บข้อมูลซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับข้อมูลกายภาพ บริบทชุมชนและสภาพทั่วไป ข้อมูลด้านศักยภาพและบทบาทการดำเนินงานของกองทุน การดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจฐานราก การมีส่วนร่วมในชุมชน โดยการบันทึก

ภาคสนาม การเข้าร่วมประชุมกับชุมชน และการร่วมหาแนวทางเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของ
เศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บข้อมูลที่
รวบรวมจากเอกสารต่างๆ เช่น เอกสารการประชุม รายงานการประชุม บทความ วารสาร
หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความ
เข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยวิธีการประชุมกลุ่ม
ย่อย (Focus group) และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ตามแนวทาง
การสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้ง 4 กองทุน
และสมาชิกกองทุน 5 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่ประสานงานกองทุนหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลทุกประเภทที่ได้จากการสัมภาษณ์และการ
สังเกต การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม การประชุม ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์
ของข้อมูลแล้วนำมาจัดระบบข้อมูลแยกประเภทข้อมูลตามวัตถุประสงค์จากนั้นจึงประมวล
ข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกันเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี
เป็นกรอบในการอธิบาย (Chantavanich, S., 2003) เพื่อตอบคำถามของการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดย
แนวทางประชารัฐ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ
สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทและสภาพทั่วไปของเศรษฐกิจฐานราก จังหวัด
ชัยภูมิ พบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดชัยภูมิเสนอขออนุมัติโครงการพัฒนา
ความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางประชารัฐสามารถจำแนกได้ 37 ลักษณะ ส่วน
ใหญ่จะเป็นโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเกษตร ปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์ คิดเป็น
ร้อยละ 42.40 โครงการลักษณะการบริหารงานชุมชน คิดเป็นร้อยละ 19.57 และโครงการ
ลักษณะร้านค้าชุมชน คิดเป็นร้อยละ 7.18 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางประชารัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม พบว่า

1. ศักยภาพของชุมชน โดยจำแนกเป็น ด้านความรู้ คนในชุมชนมีความรู้ที่หลากหลายเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของแต่ละคนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติร่วมกันและนำผลที่ได้นั้นมาเป็นบทเรียนและองค์ความรู้ของคนในชุมชนใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน ด้านภูมิปัญญา ได้แก่ การรวมกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เกิดจากภูมิปัญญาของคนในชุมชนเพื่อสนองตอบความต้องการและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมถึงการบริหารจัดการกลุ่มโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม โปร่งใสตรวจสอบได้ ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทร แบ่งปันซึ่งกันและกัน ด้านความสามัคคี มีวัฒนธรรมและประเพณีที่หล่อหลอมคนในชุมชนให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือร่วมใจ ใ่วางใจกันในการทำกิจกรรมและแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในชุมชน ด้านทรัพยากรชุมชนได้ใช้ทรัพยากรที่มีภายในชุมชนเป็นหลักในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน

2. ศักยภาพและบทบาทของกองทุนในการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจฐานราก (1) คณะกรรมการกองทุนจะยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความไว้วางใจต่อกัน ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน และมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน (2) ความรู้ คณะกรรมการกองทุนได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน ร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด วิธีการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนกับองค์กรภายนอกอยู่เสมอ รวมถึงได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มหรือภาคีเครือข่ายอื่น (3) ด้านการบริหารจัดการมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ 4 คณะ ประกอบด้วยคณะผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ประธานกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนจากกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนจากคณะผู้รับผิดชอบการตรวจสอบและประเมินโครงการ และตัวแทนจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการ และรวบรวมเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการของกองทุนหมู่บ้าน คณะผู้รับผิดชอบการเบิกจ่ายเงินและการทำบัญชี จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ประธานกองทุนหมู่บ้าน เภรัญญิกกองทุนหมู่บ้าน และตัวแทนจากกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทำหน้าที่จัดทำบัญชีตรวจสอบความถูกต้องจากเอกสารหลักฐานต่างๆ เพื่อดำเนินการเปิดบัญชี การเบิกจ่าย และการถอนเงิน คณะผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อจัดจ้าง

จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทำหน้าที่สืบราคาเสนอราคาตรวจสอบคุณภาพปริมาณ ราคาหลักเกณฑ์ในการจัดซื้อจัดจ้างระยะเวลาเพื่อความโปร่งใสและชี้แจงให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้รับทราบ และคณะผู้รับผิดชอบการตรวจสอบและประเมินผลโครงการ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากกรรมการผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ ตัวแทนจากคณะกรรมการหมู่บ้าน และตัวแทนจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทำหน้าที่รายงานผลการดำเนินงาน ประเมินผลโครงการ ตรวจสอบ วัสดุหรืออุปกรณ์ การใช้จ่ายเงิน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคร่วมข้อเสนอแนะให้กับคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้รับทราบ

นอกจากนี้กองทุนหมู่บ้านได้แต่งตั้งอาสาประชารัฐ จำนวน 3 คน ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินโครงการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

3. ศักยภาพของชุมชนด้านการมีส่วนร่วม พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนมีการประชุมชี้แจงหลักเกณฑ์และข้อกำหนดแนวทางการปฏิบัติ หลักเกณฑ์วิธีการของนโยบาย รวมถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของโครงการเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานตามแนวประชารัฐเพื่อให้สมาชิกทุกคนรับรู้ร่วมกัน มีการร่วมคิดค้นปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไขและพัฒนาต่อยอดโดยผ่านการพิจารณาและตัดสินใจร่วมกัน มีการร่วมวางแผนการดำเนินกิจกรรมโดยการเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นกรรมการด้านต่างๆ เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมายโดยยึดประโยชน์ของคนในชุมชนเป็นสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางประชารัฐ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ ชำตัน คณะผู้วิจัยมีประเด็นเพื่อทำการอภิปรายผล ดังนี้

1. บริบทและสภาพทั่วไปของเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดชัยภูมิ จากจำนวนโครงการที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเสนอขออนุมัติเพื่อดำเนินการส่วนใหญ่จะเป็นโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเกษตร ปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 42.40 โครงการลักษณะการบริหารงานชุมชน คิดเป็นร้อยละ 19.57 และโครงการลักษณะร้านค้าชุมชน

คิดเป็นร้อยละ 7.18 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Buasai, K., et al., 2017) ได้ศึกษาการบริหารจัดการโครงการประชารัฐด้านการเกษตรของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า โครงการที่กองทุนหมู่บ้านเสนอขออนุมัติส่วนมากเป็นโครงการด้านการเกษตร ร้อยละ 38.80 ปุ๋ยเคมี/ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยชีวภาพ ร้อยละ 22.30 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ร้อยละ 19.40 อุปกรณ์การเกษตร ร้อยละ 15.50 ตามลำดับ

2. ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก โดยแนวทางประชารัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม

1) ด้านศักยภาพของชุมชน คนในชุมชนมีรู้ที่หลากหลายเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของแต่ละคนและคนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันจากการลงมือปฏิบัติร่วมกันและนำผลที่ได้ขึ้นมาเป็นบทเรียนและองค์ความรู้ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยใช้ภูมิปัญญา ได้แก่ การรวมกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เกิดจากภูมิปัญญาของคนในชุมชนเพื่อสนองตอบความต้องการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมถึงการบริหารจัดการกลุ่มโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม โปร่งใสตรวจสอบได้ ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทร แบ่งปันซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสามัคคี มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือ ร่วมใจ ไว้วางใจกันในการทำกิจกรรมและแก้ไขปัญหา ภายในชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีภายในชุมชนเป็นหลักในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ (Muangyai, A., 2016) แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและท้องถิ่น “ในศตวรรษที่ 21” ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนาและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ของตนเองของครอบครัว และชุมชน ตลอดจนสามารถสนองตอบต่อการกระจายการพัฒนาได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง การพัฒนาจะต้องเน้นที่การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยมีเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงเป็นตัวนำและเป็นฐานในการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตในอนาคต และยิ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานศึกษาของ (Mangkhang, et al., 2016) การพัฒนาศักยภาพของชุมชนจะต้องให้พลังอำนาจกับชาวบ้านเป็นกลไกหลักเพื่อให้ความยั่งยืนในการพัฒนาเชิงพื้นที่การหนุนเสริมศักยภาพจะทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรชุมชนและสำนึกสาธารณะว่าได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างแท้จริง

2) ศักยภาพและบทบาทและบทบาทของกองทุนในการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจฐานราก (1) คณะกรรมการกองทุนจะยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความไว้วางใจต่อกัน ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน และมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน (2) ด้านความรู้ คณะกรรมการกองทุนได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน ร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด วิธีการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนกับองค์กรภายนอกอยู่เสมอ รวมถึงได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มหรือภาคีเครือข่ายอื่น (3) ด้านการบริหารจัดการมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ 4 คณะในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย คณะผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ คณะผู้รับผิดชอบการเบิกจ่ายเงินและการทำบัญชี คณะผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อจัดจ้าง และคณะผู้รับผิดชอบการตรวจสอบและประเมินผลโครงการ นอกจากนี้กองทุนหมู่บ้านได้แต่งตั้งอาสาประชาารัฐ ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินโครงการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ (Natchapakpraphob, C., et al., 2015) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าการบริหารงานกองทุนนั้นจะต้องมีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่ (1) ผู้นำ คือ ประธาน รวมถึงคณะกรรมการต้องมีภาวะผู้นำ เป็นที่ยอมรับในเรื่องของความซื่อสัตย์ เสียสละเพื่อให้สมาชิกได้เชื่อถือและเคารพ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุน (3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การพัฒนาความรู้ของคน เช่น ความรู้ด้านการบริหารจัดการกองทุนของผู้นำ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุน (4) การเข้าถึงข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล คือ สมาชิกสามารถรับรู้ข้อมูลของสถานภาพของกองทุน ทิศทางการดำเนินงานของกองทุน รวมถึงการตรวจสอบโดยสมาชิก และการตรวจสอบโดยหน่วยงานของรัฐและคณะกรรมการเหนือระดับขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนให้กับคณะกรรมการและสมาชิกอย่างต่อเนื่อง
 - 1.2 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความรู้ด้านการตรวจสอบการดำเนินโครงการให้กับอาสาประชาารัฐ

1.3 คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนควรมีการสรุปปัญหาอุปสรรคแนว
ทางแก้ไข และแผนการดำเนินงานให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากแบบเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน

2.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากแบบเครือข่ายให้
สอดคล้องกับไทยแลนด์ 4.0

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็ง
เศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางประชารัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมใน
จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

1. ศักยภาพของชุมชนที่มีความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ได้แก่
ศักยภาพด้านความรู้ ด้านภูมิปัญญา ด้านความสามัคคี และด้านทรัพยากร

2. ศักยภาพและบทบาทของกองทุนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐาน
ราก ได้แก่ หลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความไว้วางใจต่อกัน ความ
เสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน และมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน มีการ
แสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในแต่ละด้านอย่างชัดเจนและมี
มีอาสาสมัครคอยตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการเพื่อป้องกันการทุจริต

Reference

- Ratanasajatham, R. et al. (2003). *Documentation of preparation Community University Laboratory*. Banpu Heal Spa Resort. 6 September. Chon Buri, Burapa University.
- Sornphaisan. (2017). *Pracharat for the people and for the state*. Manager Online. Search 9 June 2017. form : <https://mgronline.com/mualfund/detail/9580000106890>.
- Chantavanich, S. (2003). *Analysis in qualitative research, ed. 5 st ed.* Bangkok. : Chulalongkorn University.

Buasai, K., et al. (2017). *The Administration Project of the Agricultural Civil by Village Funds in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province*. Khon Kaen.

- Muangyai, A. (2016). *Development Approach to Enhancing the Potential of Community and Local in the Twenty-First Century. Eau Heritage Journal Social Science and Humanity*, 6(3), 12-26.
- Charin Mangkhang (2016). Community Potentials and Citizen Participation in Ecotourism Management towards Learning Resources on Community Enterprise of Ban Mea Kam Pong, Chiang Mai. MFU Connexion. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 6(2), 265-294.
- Natchapakraphob, C., et al. (2015). The Guidelines for Sustainable Administration of Nation Village and urban Community fund : A Case study of Phetchabun Province, Thailand. *Journal of Modern Management*, 13(2), 93-101.